

اعتبارات اسنادی

تألیف:
مهدی تلبا

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه	تلبا، مهدی
عنوان و نام پدیدآور	اعتبارات اسنادی/نویسنده مهدی تلبا.
مشخصات نشر	تهران: مجد، ۱۳۹۴.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۴۴۷-۶
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
موضوع	اعتبار اسنادی
موضوع	اعتبار اسنادی -- قوانین و مقررات
رده بندی کنگره	۱۳۹۴ الف تا HG۳۷۴۷
رده بندی دیویی	۳۳۲/۷
شماره کتابشناسی ملی	۳۹۳۳۳۰۰

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است. موارد تخلف را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

اعتبارات اسنادی

تألیف: مهدی تلبا

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۴ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصراً «مجد» است.

دفتر مرکزی:

تهران، خیابان ۱۲ فروردین، تقاطع خیابان وحید نظری، پلاک ۱۰۸

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۹۶۳۳۸۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۴۴۷-۶

ISBN: 978-600-193-447-6

شعبه فروردین: خیابان ۱۲ فروردین، مقابل تعزیرات، پلاک ۲۸۳، طبقه دوم، تلفن: ۶۶۴۹۰۹۹۸

شعبه اردیبهشت: خیابان اردیبهشت (میری جاوید)، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷، تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.ir

E-mail: majdlaw92@gmail.com

سیستم اشتراک پذیری «مجد»:

ارسال پیامک حاوی نام و نام خانوادگی و شغل (در صورت تمایل) به شماره ۰۳۱۶۶۴۹۰۹۹۸ فصلنامه حقوقی مجد با ارائه مقالات اساتید مبرز حقوق کشور بطور منظم منتشر می‌شود.

فهرست مطالب

مقدمه	۹
بخش اول: شناخت اعتبار اسنادی	۱۳
فصل اول: مفهوم، انواع، پیشینه، منابع و سازوکار اعتبار اسنادی	۱۷
مبحث اول: مفهوم و انواع اعتبار اسنادی	۱۷
گفتار اول: مفهوم اعتبار اسنادی	۱۷
۱- تعریف	۱۷
۲- اشخاص ذینفع	۱۸
۲-۱- بانک گشاینده	۱۹
۲-۲- متقاضی	۱۹
۲-۳- ذی نفع	۱۹
۲-۴- بانک ابلاغ کننده	۲۰
۲-۵- بانک تایید کننده	۲۰
۲-۶- بانک تعیین شده	۲۱
گفتار دوم: انواع اعتبار اسنادی	۲۱
۱- اعتبار اسنادی غیر قابل برگشت	۲۲
۲- اعتبار اسنادی قابل برگشت	۲۲
۳- اعتبار اسنادی تایید شده	۲۳
۴- اعتبار اسنادی گردان	۲۴
۵- اعتبار اسنادی قابل انتقال	۲۵
۶- اعتبار اسنادی انکابی و متقابل	۲۶
۷- اعتبار اسنادی دیداری، مدت دار و قبولی	۲۷
۸- اعتبار اسنادی با شرط قرمز	۲۹
مبحث دوم: پیشینه، منابع و سازوکار اعتبار اسنادی	۲۹
گفتار اول: پیشینه و منابع اعتبار اسنادی	۲۹
۱- پیشینه	۲۹
۲- منابع	۳۱
گفتار دوم: سازوکار اعتبار اسنادی	۳۳

فصل دوم: ماهیت اعتبار اسنادی و اصول حاکم بر آن	۳۶
مبحث اول: ماهیت اعتبار اسنادی	۳۶
گفتار اول: عقد وکالت	۳۶
گفتار دوم: عقد حواله	۳۷
گفتار سوم: عقد ضمان	۳۹
گفتار چهارم: عقد جهاله	۴۱
گفتار پنجم: ماده ۱۰ ق م	۴۲
مبحث دوم: اصول حاکم بر اعتبار اسنادی	۴۳
گفتار اول: اصل استقلال اعتبار اسنادی	۴۴
گفتار دوم: اصل ضرورت رعایت دقیق مفاد اسناد	۴۵

بخش دوم: تعهدات بانک گشایش کننده اعتبار در مقابل

خریدار و فروشنده	۴۷
فصل اول: تعهدات بانک گشایده اعتبار در مقابل خریدار	۴۹
مبحث اول: گشایش اعتبار اسنادی مطابق دستورات متقاضی اعتبار	۴۹
مبحث دوم: تعهد بانک گشایده به پذیرش پرداخت در برابر ارائه اسناد مطابق	۵۲
گفتار اول: ریسک های متقاضی اعتبار اسنادی در رابطه با تعهد بانک در پذیرش پرداخت وجه اعتبار اسنادی در برابر اسناد مطابق و راه های جلوگیری از آن	۵۴
۱- ریسک های واردکننده	۵۴
۱-۱- ریسک تقلب	۵۵
۲-۱- ریسک نرخ ارز	۵۷
۳-۱- ریسک بازار	۵۸
۴-۱- ریسک مربوط به عادت های بانک گشایده	۵۸
۲- ارائه پیشنهاد	۵۹
۱-۲- تحقیق درباره اعتبار صادرکننده	۶۰
۲-۲- بررسی کامل اسناد تحت اعتبار اسنادی	۶۰
فصل دوم: تعهدات بانک گشایده اعتبار در مقابل فروشنده	۶۱
مبحث اول: تعهد پذیرش پرداخت بانک در مقابل فروشنده	۶۱

گفتار اول: ریسک های ذی نفع در رابطه با تعهد بانک در پذیرش پرداخت وجه اعتبار اسنادی و راه های جلوگیری از آن	۶۶
۱- ریسک های ذی نفع	۶۶
۱-۱- عدم رعایت شرایط اعتبار اسنادی	۶۶
۱-۲- ایجاد مانع در فرایند پذیرش پرداخت اعتبار اسنادی	۶۷
۱-۳- اعتبار اسنادی جعلی	۶۸
۱-۴- تعارض بین شروط اعتبار اسنادی و قانون مربوط	۶۸
۲- ارائه راه حل برای صادرکننده	۶۹
۱-۲- انتخاب دقیق شریک تجاری	۶۹
۲-۲- تعیین دقیق شرایط اعتبار اسنادی در قرارداد فروش	۷۰
۲-۳- تعیین دقیق شرایط صدور اعتبار اسنادی	۷۰
۲-۴- بررسی دقیق اعتبار اسنادی	۷۱

بخش سوم: حقوق بانک گشایش کننده اعتبار در برابر خریدار

و فروشنده	۷۳
فصل اول: حقوق گشاینده اعتبار در مقابل خریدار	۷۵
مبحث اول: حقوق مالی	۷۵
گفتار اول: دریافت کارمزد و حق العمل توسط بانک	۷۵
گفتار دوم: وثیقه گرفتن کالای موضوع قرارداد اعتبار اسنادی توسط بانک در صورت اقتضا	۷۶
گفتار سوم: حق بانک در دریافت پیش پرداخت	۷۸
مبحث دوم: حقوق غیر مالی	۷۸
گفتار اول: خودداری از پرداخت مبلغ اعتبار اسنادی به دلایل	
مغایرت اسناد، تقلب و مشکلات تاییدی	۷۸
۱- خودداری از پرداخت مبلغ اعتبار اسنادی به دلیل مغایرت اسناد	۷۹
۲- خودداری از پرداخت مبلغ اعتبار اسنادی به دلیل تقلب	۸۱
۳- خودداری از پرداخت مبلغ اعتبار اسنادی به دلیل مشکلات تاییدی	۸۴
گفتار دوم: خودداری از پرداخت مبلغ اعتبار اسنادی به دلیل فورس ماژور	۸۶
۱- مفهوم فورس ماژور	۸۷
۲- شرایط تحقق فورس ماژور	۸۸
۲-۱- حادثه خارجی باشد	۸۸

- ۲-۲- حادّته غیر قابل پیش بینی باشد ۸۹
- ۲-۳- حادّته غیر قابل اجتناب باشد ۸۹
- ۳- اثرات حقوقی فورس ماژور ۸۹
- ۴- تأثیر فورس ماژور بر تعهدات بانک گشاینده ۹۰
- ۵- شناسایی تحریم ها به مثابه فورس ماژور در رابطه با تعهدات بانک گشاینده اعتبار اسنادی ۹۲
- ۵-۱- شناسایی تحریم های اقتصادی در رابطه با تعهدات بانک گشاینده اعتبار اسنادی ۹۳
- ۵-۲- اثر تحریم ها بر تعهدات بانک گشاینده اعتبار اسنادی ۹۶
- ۵-۲-۱- تحریم های اقتصادی الزام آور ۹۷
- ۵-۲-۲- تحریم های اختیاری ۹۸
- ۵-۳- جلوگیری از اثرگذاری تحریم ها ۹۸
- فهرست منابع ۱۰۱

مقدمه

ضرورت امنیت و تضمین در پرداخت های بین المللی به ایجاد روش های پرداخت متعددی منجر شده که از مهمترین آنها می توان به " پرداخت به حساب مفتوح"، " پرداخت قبلی"، " پرداخت بعدی"، " وصولی" و " اعتبار اسنادی" اشاره کرد. با بررسی این روش ها معلوم می شود که بانک در پرداخت های بین المللی نقش مهمی را ایفا می کند و به نظر می رسد که امنیت در پرداخت های بین المللی را بانک ها ایجاد می کنند. در میان این روش ها اعتبار اسنادی مهمترین و رایج ترین شیوه پرداخت بین المللی می باشد چرا که تضمین کافی را برای خریدار و فروشنده ایجاد می کند (کاشی زاده، ۱۳۸۸، ۳۱۴) معامله ای که به وسیله اعتبار اسنادی انجام می شود در حالت ساده مشتمل بر سه قرارداد است، به این ترتیب:

- ۱ قرارداد فروش بین خریدار و فروشنده که در آن پرداخت به وسیله اعتبار اسنادی پیش بینی می شود.
- ۲ قرارداد دوم خریدار از بانک درخواست می کند که اعتباری به نفع فروشنده تحت شرایطی افتتاح کند که در آن مقرر می شود فروشنده باید اسناد را به صورت کامل در زمان مشخص به بانک تحویل دهد هدف از این ارائه این است که اطمینان حاصل شود فروشنده تعهدات خود را به طور کامل در برابر خریدار انجام داده است.
- ۳ قرارداد بین فروشنده و بانک که در آن بانک پرداخت را به فروشنده انجام می دهد در مقابل ارائه اسناد به طور کامل و در زمان معین شده (زانگ، ۲۰۱۱: ۲۰)، البته این سه مرحله در مواردی است که بانک گشاینده اعتبار در محل خریدار و فروشنده دارای نمایندگی باشد (اشمیتوف، ۱۳۹۱، ۶۱۷)

اهمیت اعتبارات اسنادی موجب شده که برخی مقررات بین المللی یکنواخت نظیر UICP600 در این زمینه تدوین و مورد عمل قرار گیرد که توسط اتاق بازرگانی بین المللی در سال ۲۰۰۷ منتشر شده است که اکثر بانک ها در سراسر دنیا آن را قبول کرده اند و فقط بر اساس همین مقررات خدمات اعتبار اسنادی ارائه می دهند (شیروی، ۱۳۹۲، ۲۴۸). این مقررات تعهدات و حقوق طرفهای اعتبارات

اسنادی شامل بانک گشاینده اعتبار، بانک کارگزار را در قبال فروشنده و خریدار مشخص می‌کند. در چارچوب اعتبارات اسنادی بانک گشاینده اعتبار به بانکی گفته می‌شود که بنا به درخواست خریدار نسبت به گشایش اعتبار اسنادی اقدام می‌کند. در خصوص این بانک که مهمترین نقش را در اعتبارات اسنادی ایفا می‌کند پرسش اساسی این است که بانک یاد شده چه حقوق و تعهداتی در برابر خریدار و فروشنده دارد. مهمترین تعهد بانک گشاینده در برابر فروشنده پرداخت پول در برابر اسناد موضوع قرارداد اعتبار اسنادی است و تصور می‌شود در برابر خریدار متعهد است تا اسناد مشخص شده توسط خریدار به او تحویل داده نشده است پول را به فروشنده پرداخت نکند و مهمترین حقوق بانک گشاینده اعتبار اسنادی در برابر خریدار و فروشنده کارمزد و سودی است که در نتیجه گشایش اعتبار اسنادی و پرداخت پول به او تعلق می‌گیرد و بانک نسبت به تعهدات خود در برابر خریدار و فروشنده به طور کامل ملتزم است و اصولاً نمی‌تواند از پرداخت وجوه اعتبارات اسنادی سرباز زند. با این حال مقررات بین المللی در این زمینه در برخی موارد نظیر وجود تعارض در اسناد یا وجود شرایط فورس ماژور، بانک گشاینده اعتبار را پرداخت وجه اعتبار اسنادی معاف کرده است. در نتیجه پاسخ به این پرسش اساسی که ماهیت و محدوده حقوق و تعهدات بانک گشاینده اعتبار در مقابل خریدار و فروشنده کالا یا خدمات چیست ضرورت دارد.

اهمیت تحلیل اعتبار اسنادی در استفاده بهتر و بهینه تر از آن در بانک ها است و همچنین برای آشنایی و استفاده آگاهانه واردکنندگان و صادرکنندگان از اعتبار اسنادی می‌باشد. همچنین برای استفاده در مراکز علمی و جامعه حقوقی و قضایی و دانشجویان حقوق است.

اعتبار اسنادی تعهدی مکتوب است که در آن خریدار «متقاضی» از بانک درخواست می‌کند که مبلغ معینی پول را در مقابل اسناد مشخص و طبق شرایط مقرر شده توسط متقاضی در مدت زمان معین به فروشنده «ذینفع» پرداخت کند (همان). قرارداد گشایش اعتبار اسنادی را که در واقع قرارداد بین متقاضی و بانک گشاینده اعتبار است، برخی از مصداق مضاربه دانسته اند (ابوالحسنی، ۱۳۷۴، ۲۷)، اما به نظر می‌رسد که این قرارداد را بر اساس ماده ۱۰ قانون مدنی توجیه کرد با وجود اینکه این قرارداد شباهت هایی به برخی از عقود معین قانون مدنی دارد اما

تفاوت‌هایی اساسی تر وجود دارد که باعث می‌شود نتوان این قرارداد را از مصادیق عقود معین دانست (رفیعی، ۱۳۸۶، ۹۲). از سوی دیگر تعهد بین بانک در برابر ذینفع را که به تقاضای خریدار گشایش می‌یابد به نظر می‌رسد نمی‌توان نوعی قرارداد دانست، مهمترین دلیلی که باعث می‌شود نتوان عنوان قرارداد بر آن گذاشت این است که اعتبار اسنادی از زمانی که به وسیله متقاضی گشایش می‌یابد لازم الاجراست و نیازی به قبول ذینفع ندارد و بنابراین نظریه ایجاب و قبول در حقوق قراردادهای در مورد آن اعمال نمی‌شود، به همین دلیل به نظر می‌رسد باید از عنوان تعهد یا یک ابزار خاص بازرگانی درباره آن نام برد (گائو ایکس یانگ، روس پی بوکلی، ۱۳۸۵، ۳۲۳). اعتبار اسنادی به اعتبار اسنادی قابل برگشت و اعتبار اسنادی غیر قابل برگشت تقسیم می‌شود. اعتبار اسنادی غیر قابل برگشت خود به اعتبار اسنادی تایید شده و تایید نشده تقسیم می‌شود. چون هیچ بانکی اعتباری را تایید نخواهد کرد مگر اینکه به صورت غیر قابل برگشت صادر شده باشد. تقسیم بندی‌های دیگری نیز در این زمینه وجود دارند که از آن جمله می‌توان به اعتبار اسنادی قابل انتقال و غیر قابل انتقال، اعتبار اسنادی اتکایی، اعتبار اسنادی گردان و اعتبار اسنادی با شرط قرمز اشاره کرد (کار، ۲۰۱۰: ۴۸۳^۱). اعتبار اسنادی قابل برگشت به اعتباری گفته می‌شود که بانک گشاینده می‌تواند آن را اصلاح یا لغو کند در هر زمان و بدون اخطار به فروشنده (همان منبع: ۴۸۳^۲). اعتبار اسنادی غیر قابل برگشت تایید شده به اعتباری گفته می‌شود که پرداخت آن توسط یک بانک دیگر غیر از بانک گشاینده تضمین شده باشد اما در اعتبار اسنادی غیر قابل برگشت تایید نشده تنها متعهد پرداخت بانک گشاینده اعتبار است (شپروی، ۱۳۹۲، ۲۵۵).